

mulier instituut

Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018

Inzicht in het perspectief van de lokale sportambtenaar

Remco Hoekman

Peter van Eldert

Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018

Inzicht in het perspectief van de lokale sportambtenaar

Met ondersteuning van het ministerie van VWS

Remco Hoekman
Peter van Eldert

Mulier Instituut

sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht

T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl

E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Onderzoeksopzet	7
1.3	Leeswijzer	8
2.	Gemeentelijk sportbudget	9
2.1	Huidige sportbudget	9
2.2	Bezuinigingen en/of investeringen	10
2.3	Verdeling sportbudget	11
3.	Veranderingen in het sportbeleid 2014-2018	13
3.1	Beleidsthema's	13
3.2	Beleidsaanpassingen	15
4.	Verwachting sportuitgaven 2018-2022	17
4.1	Verwachte bezuinigingen	17
4.2	Ontwikkeling sportbudget	18
5.	Subsidie- en armoederegelingen	21
5.1	Subsidieregelingen	21
5.2	Armoederegelingen	22
6.	Gemeentelijke sportaccommodaties	25
6.1	Huurtarieven sportaccommodaties	25
6.2	Verduurzaming sport vastgoed	27
6.3	Flexibel exploitatiemodel buitensportaccommodaties	28
7.	Slotbeschouwing	29
	Referenties	33

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In nasleep van de kredietcrisis en Europese staatsschuldencrisis tussen 2007 en 2009, heeft het Mulier Instituut in samenwerking met Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) in 2009, 2010 en 2013 recessiepeilingen uitgevoerd (Van Kalmthout et al., 2010; Hoekman, 2010; Hoekman, 2013). Het doel van deze recessiepeilingen was om inzicht te krijgen in de doorwerking van de recessie op het gemeentelijke sportbeleid en de wijze waarop eventuele gemeentelijke bezuinigingen op het terrein van sport worden vormgegeven.

Nu de recessie achter ons ligt, is in de afgelopen jaren geen specifiek onderzoek uitgezet naar de financiële aspecten van het lokaal sportbeleid. Hierdoor ontbreekt het aan actuele kennis over de financiële aspecten van lokaal sportbeleid. Dit wordt in het veld als een gemis ervaren en sluit niet aan bij de toegenomen aandacht voor de doelmatigheid van sportbeleid. Hierdoor is er een grote behoefte om in het verlengde van de eerdere recessiepeilingen te komen tot een nieuwe monitor waarin aandacht is voor de financiële kant van het lokale sportbeleid, vanuit het perspectief van de sportambtenaar. Deze monitor moet ook behulpzaam zijn bij het duiden van ontwikkelingen die zichtbaar zijn in de Monitor Sportuitgaven Gemeenten (zie Van den Dool, 2018) die gebaseerd is op de IV3-staten van het CBS.

Tegen deze achtergrond heeft het Mulier Instituut met steun van het ministerie van VWS en de VSG de Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid ontwikkeld. In deze rapportage doen we verslag van de nulmeting van deze monitor. De intentie is om deze monitor om de vier jaar te herhalen om zo ontwikkelingen in de financiële aspecten van lokaal sportbeleid door de tijd heen te kunnen volgen.

1.2 Onderzoekopzet

Voor dit onderzoek heeft het Mulier Instituut alle 380 gemeenten in Nederland benaderd om een online vragenlijst in te vullen. Hiervoor is gebruikgemaakt van het panel van VSG met contactgegevens van de sportambtenaren van gemeenten. De ambtenaar die verantwoordelijk is voor het sportbeleid ontving per e-mail een link met inlogcode om de vragenlijst online in te vullen. Het veldwerk voor het onderzoek vond plaats in de periode december 2018 tot en met januari 2019. In deze periode hebben 102 van de 380 aangeschreven gemeenten de vragenlijst volledig ingevuld. Hiermee is een respons van 27 procent gerealiseerd. De gemeenten die hebben gereageerd, vormen op basis van gemeentegrootte en regio een goede afspiegeling van alle gemeenten in Nederland.

De online vragenlijst heeft verschillende onderdelen om een zo breed mogelijk beeld te krijgen van de financiële aspecten van het lokale sportbeleid. In het eerste deel wordt ingegaan op de sportuitgaven van gemeenten en de verdeling van deze sportuitgaven over beleidsonderdelen. Vervolgens is aandacht voor de mate waarin andere beleidsafdelingen bijdragen aan het sportbudget. Verder wordt ingegaan op ontwikkelingen in de sportuitgaven van gemeenten en op welke beleidsonderdelen meer of minder geld wordt uitgegeven dan in het verleden het geval was. Daarbij is aandacht voor de achtergronden van eventuele beleidsaanpassingen. Naast een perspectief op de ontwikkelingen van de uitgaven in de afgelopen jaren, wordt gevraagd naar een toekomstperspectief op de gemeentelijke uitgaven aan sport. Is de verwachting dat de sportuitgaven van de gemeente stijgen, of dat deze in de komende jaren juist zullen afnemen? Tot slot wordt ingezoomd op een aantal specifieke thema's. Hierbij is aandacht voor

duurzaamheid en hoe eventuele duurzaamheidsmaatregelen gefinancierd worden, de huurtarieven van sportaccommodaties en of zij kostendekkend kunnen zijn, de aanwezigheid van subsidieregelingen (inclusief armoederegelingen), en hoe wordt teruggekeken op de invloed van de recessie op het sportbeleid en de kosten van sport voor de burger.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 brengen we het sportbudget van gemeenten in kaart. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 3 in op de veranderingen in de sportuitgaven in de afgelopen collegeperiode (2014-2018). Daarna wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op de verwachtingen van de sportuitgaven voor de komende collegeperiode (2018-2022). De subsidie- en armoederegelingen binnen gemeenten worden in hoofdstuk 5 behandeld. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de financiële aspecten van het accommodatiebeleid.

2. Gemeentelijk sportbudget

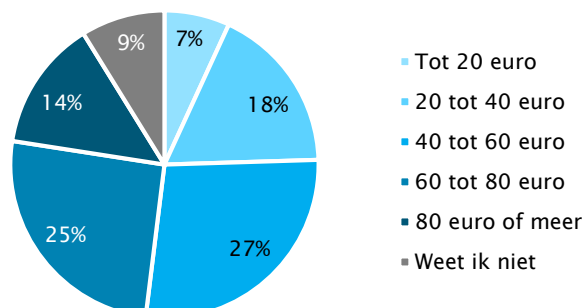
In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de huidige staat van het gemeentelijk sportbudget. Allereerst wordt ingegaan op het gemeentelijk sportbudget per inwoner. Vervolgens worden de bezuinigingen en/of investeringen in kaart gebracht. Tot slot laten we zien hoe het sportbudget is verdeeld over de verschillende beleidsonderdelen en of er sprake is van cofinanciering vanuit andere beleidsafdelingen.

2.1 Huidige sportbudget

In totaal besteedden gemeenten in Nederland in 2017 volgens de Monitor Sportuitgaven Gemeenten netto ruim 1 miljard euro aan sport (Van den Dool, 2018). De sportuitgaven hebben daarmee een aandeel van 1,6 procent binnen de totale gemeentelijke uitgaven. Gemiddeld besteden gemeenten 58,80 euro per inwoner aan sport.

De uitkomsten uit de Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid komen grotendeels overeen met dit landelijk gemiddelde. De Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid laat namelijk zien dat meer dan de helft van de gemeenten een sportbudget per inwoner heeft dat tussen de 40 en 80 euro ligt, 27 procent binnen de categorie 40 tot 60 euro per inwoner en 25 procent binnen de categorie 60 tot 80 euro (figuur 2.1). 14 procent van de gemeenten geeft aan een hoger sportbudget te hebben: 80 euro of meer per inwoner. Voor 18 procent ligt het sportbudget per inwoner tussen de 20 en 40 euro. 7 procent van de gemeenten geeft aan qua sportbudget lager te zitten dan 20 euro per inwoner. 9 procent van de gemeenten geeft aan qua sportbudget lager te zitten dan 20 euro per inwoner.

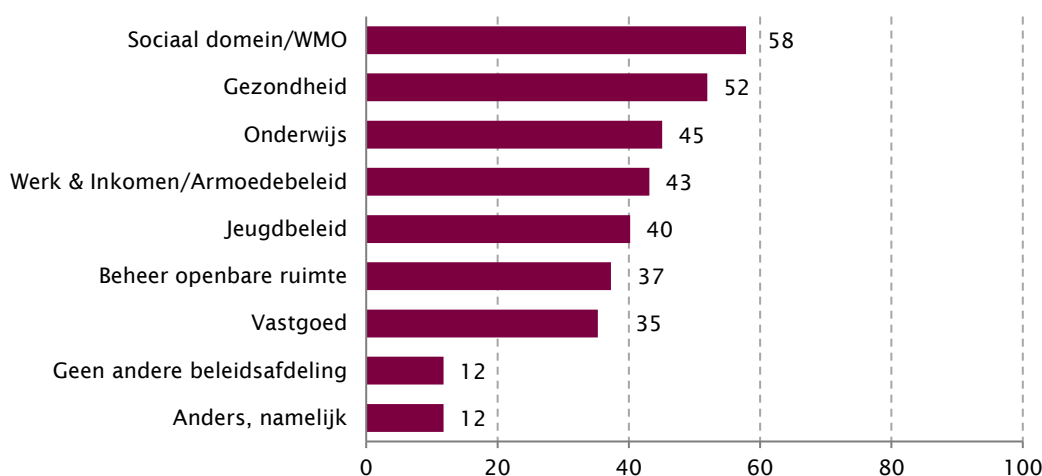
Figuur 2.1 Sportbudget per inwoner van de gemeente in 2018 (in procenten van alle gemeenten, n=102)

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

Ook andere beleidsafdelingen/-terreinen dragen financieel bij aan het sportbudget. De afdeling Sociaal domein/WMO doet dit volgens de gemeenten het vaakst. Volgens 58 procent van de gemeenten heeft deze afdeling financieel bijgedragen aan het sportbudget (figuur 2.2). Daarnaast draagt de afdeling Gezondheid bij meer dan de helft van de gemeenten financieel bij aan het sportbeleid (52%). Het aandeel gemeenten dat een financiële bijdrage krijgt vanuit de afdelingen Onderwijs (45%), Werk & Inkomen/Armoedebeleid (43%) en Jeugdbeleid (40%) ligt op 40 procent of hoger. Voor 12 procent van de gemeenten komt er geen financiële bijdrage van andere beleidsafdelingen/-terreinen. Tot slot kreeg 12 procent van de gemeenten een financiële bijdrage uit een andere beleidsafdeling dan voorgesteld. Binnen deze categorie werd onder andere de beleidsafdeling Cultuur genoemd.

Figuur 2.2 Financiële bijdrage van andere beleidsafdelingen/-terreinen aan het sportbudget in 2018 (in procenten van alle gemeenten, n=102).

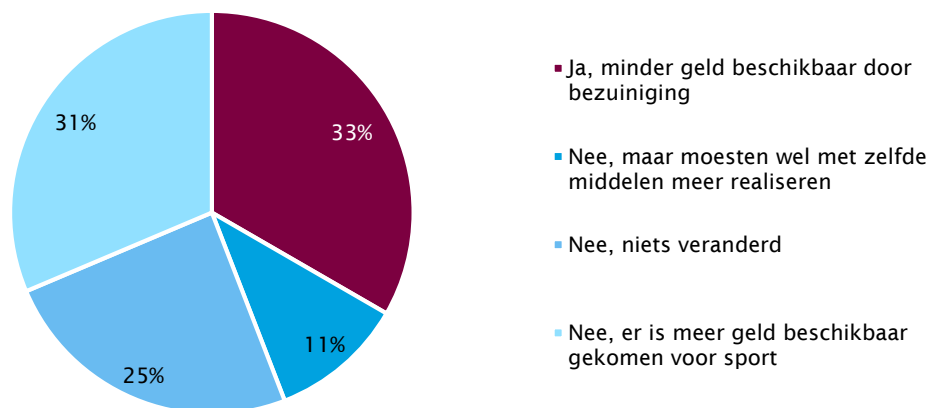
Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

De financiële bijdrage vanuit andere beleidsafdelingen komt meestal voor activiteiten die ook voor de andere domeinen baten realiseren. Zo krijgt het sportbeleid vaak een bijdrage voor jeugdsportfondsen en armoederegelingen. Verder wordt de financiële bijdrage vanuit andere afdelingen regelmatig ingezet voor de cofinanciering van buurtsportcoaches en sport- en bewegingsstimuleringsprogramma's zoals JOGG.

2.2 Bezuinigingen en/of investeringen

In de recessiepeiling van 2013 (Hoekman, 2013) had het merendeel van de gemeenten in de betreffende collegeperiode (2010-2014) bezuinigd. Tevens achtte destijds 70 procent van de gemeenten het waarschijnlijk dat ze in de collegeperiode 2014-2018 zouden moeten bezuinigen op sport. Uit de huidige Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid blijkt echter dat de collegeperiode 2014-2018 positiever is uitgekomen qua bezuinigingen dan verwacht. 33 procent van de gemeenten heeft in deze collegeperiode daadwerkelijk bezuinigd op sport, al geldt voor 11 procent van de gemeenten dat ze niet hoefden te bezuinigen, maar wel meer moesten realiseren met zelfde middelen (figuur 2.3). Daartegenover staat dat voor 31 procent van de gemeenten meer geld beschikbaar is gekomen voor sport. Voor de overige 25 procent is niets veranderd. Per saldo lijken de sportbudgetten hiermee redelijk stabiel te zijn. Dit beeld wordt bevestigd door de Monitor Sportuitgaven Gemeenten (Van den Dool, 2018) waar de totale sportuitgaven voor de periode 2014-2016 redelijk stabiel zijn.

Figuur 2.3 Heeft de gemeente in de huidige collegeperiode (2014-2018) bezuinigd op sport? (in procenten van alle gemeenten, n=102)

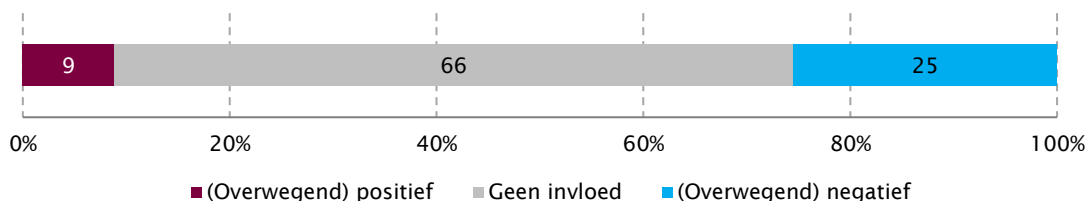

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

Ondanks de bezuinigingen zijn de meeste gemeenten terugkijkend redelijk positief ten aanzien van de gevolgen van de recessie op het sportbeleid. Een kwart van de sportambtenaren geeft aan dat de recessie een (overwegend) negatieve invloed heeft gehad op het sportbeleid (figuur 2.4). Het merendeel van sportambtenaren denkt dat de recessie geen invloed heeft gehad op het sportbeleid (66%). De overige 9 procent zegt juist dat er een positieve invloed is geweest van de recessie.

De gemeenten die aangaven dat de recessie een positieve invloed had, benoemen daarbij een betere samenwerking en een verbetering in het beleid. Door de recessie keken beleidsmakers beter naar de bedrijfsvoering (doelmatigheid en effectiviteit van beleid) en kwam er juist meer aandacht voor de meest kwetsbare groepen. De negatieve invloeden van de recessie waren vaak budget gerelateerd. De recessie had dan tot gevolg dat bezuinigingen plaatsvonden of dat subsidies afnamen.

Figuur 2.4 Invloed van recessie op het sportbeleid, in beleving van sportambtenaar in 2018 (in procenten van alle gemeenten, n=102)

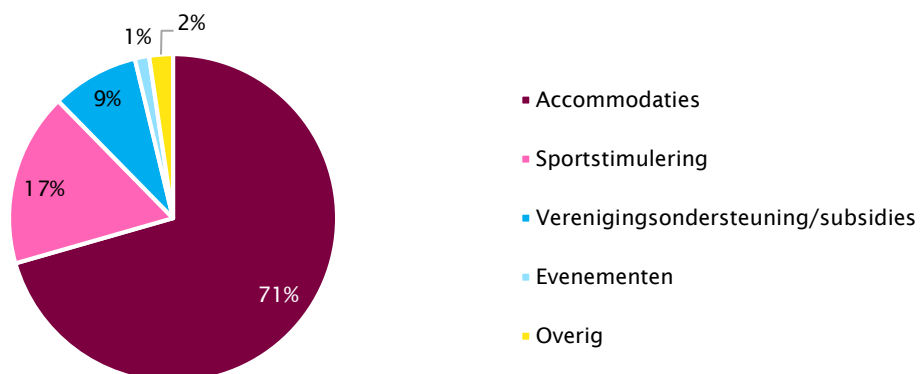

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

2.3 Verdeling sportbudget

Het grootste deel van het gemeentelijke sportbudget wordt aan accommodaties besteed, gemiddeld genomen 71 procent (figuur 2.5). Gemiddeld besteden gemeenten 17 procent van het gemeentelijk sportbudget aan sportstimulering. Verenigingsondersteuning of subsidies hebben binnen het sportbudget van gemeenten gemiddeld een aandeel van 9 procent. Evenementen maken 1 procent van het sportbudget uit en 2 procent van het sportbudget valt onder overig.

Figuur 2.5 Verdeling van het sportbudget in 2018 (in procenten, gemiddelde inschatting van gemeenten, n=88)¹

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

Deze verdeling van het sportbudget komt grotendeels overeen met het landelijke beeld. In de IV3-staten wordt onderscheid gemaakt tussen de posten Sportaccommodatie en Sportbeleid en activering. Uit de Monitor Sportuitgaven Gemeenten komt naar voren dat 76 procent van de gemeentelijke sportuitgaven tot de post Sportaccommodaties behoort en de overige 24 procent onder Sportbeleid en activering valt.

¹ De overige 14 gemeenten konden geen inschatting maken van de verdeling van het sportbudget.

3. Veranderingen in het sportbeleid 2014-2018

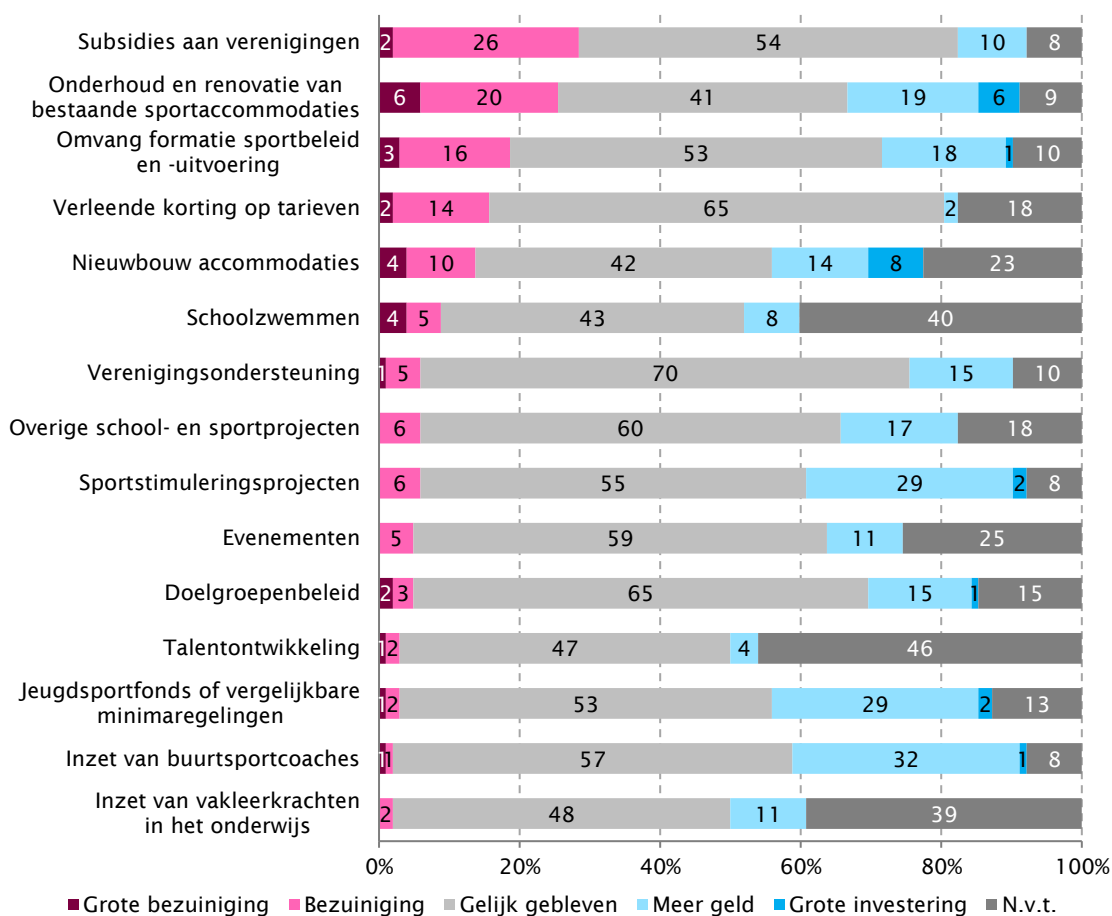
Ondanks dat het aandeel gemeenten dat in de periode 2014-2018 heeft moeten bezuinigen lager was dan vooraf aangegeven, kunnen nog steeds verschuivingen in het sportbeleid hebben plaatsgevonden. In dit hoofdstuk wordt eerst in kaart gebracht op welke beleidsthema's in de collegeperiode 2014-2018 is bezuinigd en/of geïnvesteerd. Vervolgens worden de eventuele beleidsaanpassingen op een rij gezet.

3.1 Beleidsthema's

De bezuinigingen die zijn doorgevoerd in de collegeperiode 2014-2018 zijn voornamelijk doorgevoerd op de terreinen waarop de gemeenten in 2013 al verwachtten te bezuinigen. Hierbij is subsidies aan verenigingen de grootste bezuinigingspost. In 28 procent van de gemeenten vond hierop een (grote) bezuiniging plaats (figuur 3.1). Ook op onderhoud en renovatie van bestaande sportaccommodaties deed meer dan een kwart van de gemeenten een (grote) bezuiniging (26%), hoewel een vergelijkbaar deel juist meer geld in dit beleidsthema heeft geïnvesteerd. Op de terreinen omvang formatie sportbeleid en -uitvoering, verleende korting op tarieven en nieuwbouw van accommodaties is ook door meer dan 10 procent van de gemeenten bezuinigd, respectievelijk 19, 16 en 14 procent. Het is belangrijk om op te merken dat het aandeel gemeenten dat juist meer geld heeft uitgegeven aan nieuwbouw van accommodaties groter is dan het deel dat heeft bezuinigd.

Gemeenten hebben meer geld besteed aan de beleidsthema's inzet van buurtsportcoaches, jeugdsportfonds of vergelijkbare minimaregelingen en sportstimuleringsprojecten. Voor de inzet van buurtsportcoaches had 32 procent van de gemeenten meer geld beschikbaar en 1 procent deed een grote investering. De terreinen jeugdsportfonds of vergelijkbare minimaregelingen en sportstimuleringsprojecten kregen bij 29 procent van de gemeenten een budgetuitbreiding en 2 procent deed een grote investering op deze terreinen.

Figuur 3.1 Beleidsthema's waarop is bezuinigd of geïnvesteerd binnen het sportbeleid in de collegeperiode 2014-2018 door gemeenten (in procenten van alle gemeenten, n=102)

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

Alles overziend hebben de bezuinigingen binnen gemeenten vooral voor de verenigingen gevolgen. Bij de gemeenten die hebben aangegeven op een van de beleidsterreinen te hebben bezuinigd, heeft dat in 43 procent van de gevallen tot gevolg gehad dat verenigingen minder subsidie hebben gekregen (niet in figuur). Verenigingen hebben daarbij in 28 procent van de bezuinigende gemeenten meer taken en verantwoordelijkheden gekregen als gevolg van bezuinigingen. De bezuinigingen hebben er daarnaast voor gezorgd dat sporten in 24 procent van de gevallen duurder is geworden voor de burger. Een op de vijf gemeenten waar een bezuiniging heeft plaatsgevonden, geeft aan dat de bezuinigingen geen gevolgen hebben gehad voor de sportsector.

3.2 Beleidsaanpassingen

In de collegeperiode 2014-2018 heeft het overgrote deel van de gemeenten een beleidsaanpassing doorgevoerd; 6 procent deed dat niet (tabel 3.1). Meer aandacht voor sport in het sociale domein is de beleidsaanpassing die het vaakst heeft plaatsgevonden (63%). Ook meer aandacht voor duurzaamheid (58%) en aanpassing in de inzet van buurtsportcoaches (55%) zijn veel voorkomende beleidsaanpassingen. 43 procent van de gemeenten besteedde in de collegeperiode 2014-2018 meer aandacht aan sport in de openbare ruimte en 36 procent van de gemeenten is in deze collegeperiode begonnen met deelnemen aan JOGG. Als achtergrond van de beleidsaanpassingen gaven de gemeenten vaak aan dat het ging om een nieuwe beleidskeuze (niet in tabel). Verder werden de beleidsaanpassingen ook vaak doorgevoerd als gevolg van een intensivering van bestaand beleid of een vergroting van de doelmatigheid van beleid.

Tabel 3.1 Beleidsaanpassingen plaatsgevonden in de collegeperiode 2014-2018 (in procenten van alle gemeenten, n=102)

Beleidsaanpassing	Percentage
Meer aandacht voor sport in het sociale domein	63
Meer aandacht voor duurzaamheid	58
Aanpassing inzet buurtsportcoaches	55
Meer aandacht voor sport in de openbare ruimte	43
Deelname van de gemeente aan JOGG	36
Efficiënter inrichten organisatie	35
Intensiveren regionale samenwerking	34
Anders inrichten van subsidiebeleid	32
Benutten alternatieve geldstromen	25
Inkrimpen subsidies	22
Doorvoeren andere beheersvormen	19
Harmoniseren van tarieven	19
Meer aandacht voor sportevenementen	19
Initiëren publiek-private samenwerkingsverbanden	18
Stimuleren van meer marktwerking in de sport (afstoten taken)	18
Sluiten sportaccommodaties	17
Intensiveren integrale financiering sport	14
Aanpassing in kader van Wet Markt en Overheid	14
Meer aandacht voor topsport/talentontwikkeling	14
Verhogen tarieven	12
Oprichten sportbedrijf	9
Anders, namelijk	7
Geen beleidsaanpassingen in collegeperiode 2014-2018	6
Oprichten/inrichten gemeentelijk accommodatiefonds	3

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

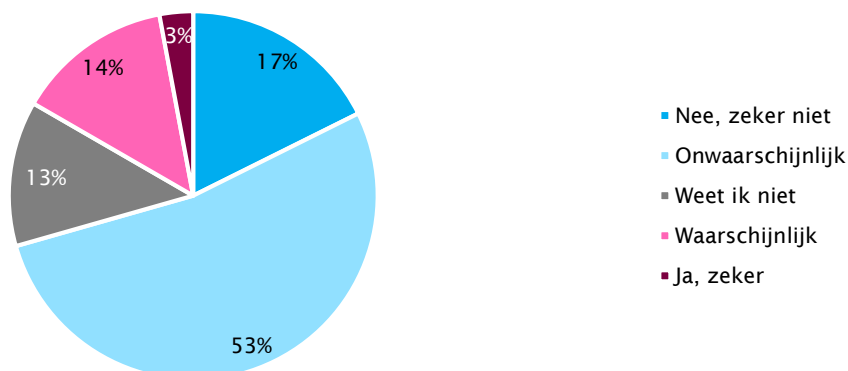
4. Verwachting sportuitgaven 2018-2022

In dit hoofdstuk wordt eerst in kaart gebracht in hoeverre de gemeenten in de collegeperiode 2018-2022 verwachten te bezuinigen. Vervolgens laten we de verwachtingen zien van de ontwikkeling van het sportbudget.

4.1 Verwachte bezuinigingen

Gemeenten zijn over het algemeen positief over de financiële situatie in de huidige collegeperiode (2018-2022). Volgens de Monitor Financiële aspecten lokaal sportbeleid geeft 14 procent van de gemeenten aan dat ze het waarschijnlijk achten dat er op sport bezuinigd zal worden (figuur 4.1). Ook het aandeel gemeenten dat zeker weet dat er in de komende collegeperiode op sport bezuinigd zal worden is sterk afgenomen in vergelijking met 2013; 3 procent weet dit zeker. Een grote meerderheid verwacht dat er in huidige collegeperiode niet bezuinigd hoeft te worden. 53 procent acht de kans onwaarschijnlijk en 17 procent weet zeker dat er geen bezuinigingen op sport zullen komen.

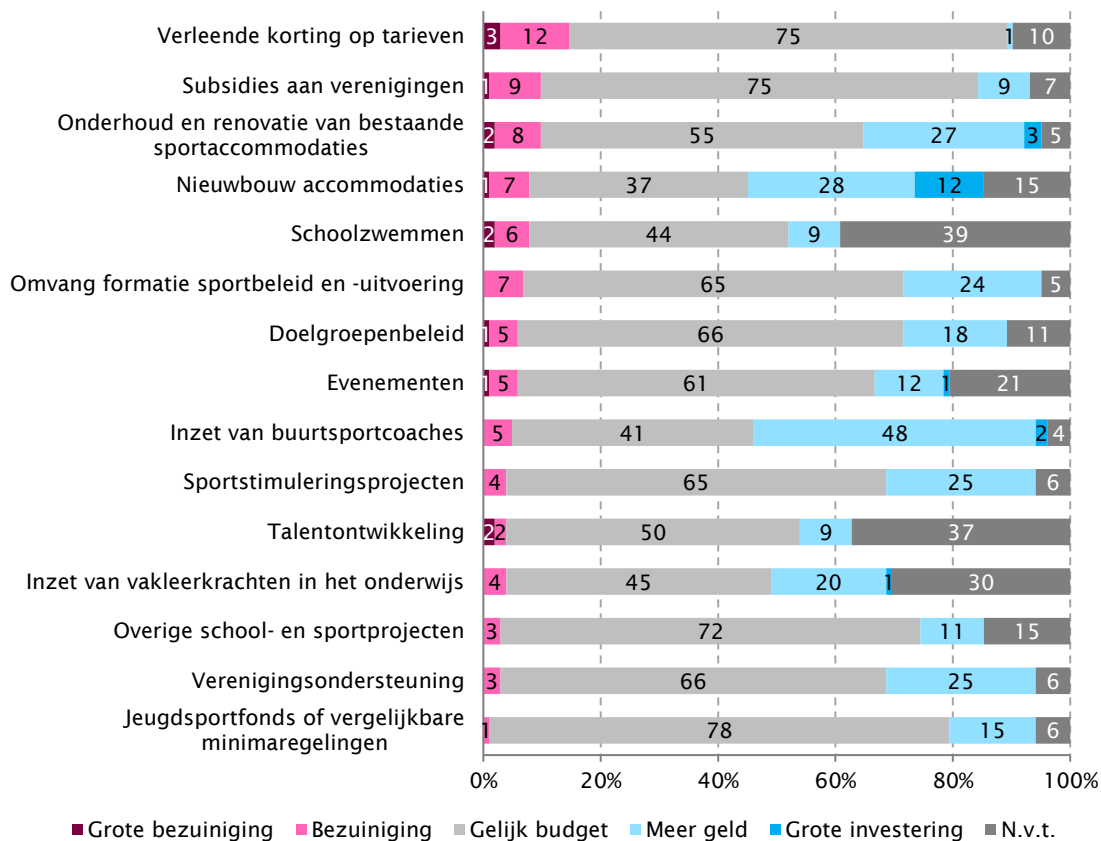
Figuur 4.1 De kans dat de gemeente in de huidige collegeperiode (2018-2022) bezuinigt op sport (in procenten van alle gemeenten, n=102)

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

Vergeleken met de vorige collegeperiode (zie figuur 2.3) zal er naar verwachting in de huidige collegeperiode (2018-2022) op vergelijkbare beleidsthema's bezuinigd worden, al ligt de mate van bezuiniging aanmerkelijk lager. Het vaakst zal er naar verwachting een (grote) bezuiniging plaatsvinden op de verleende korting op tarieven (15%), gevolgd door subsidies aan verenigingen (10%) en onderhoud en renovatie van bestaande sportaccommodaties (10%) (figuur 4.2). Investerings worden het vaakst verwacht op de inzet van buurtsportcoaches, waar ook in de huidige collegeperiode al door veel gemeenten in is geïnvesteerd. De helft van de gemeenten geeft aan meer geld beschikbaar te hebben voor of een grote investering te doen in de inzet van buurtsportcoaches.

Figuur 4.2 Beleidsthema's waarop bezuinigd of geïnvesteerd zal worden binnen het sportbeleid in de collegeperiode 2018-2022 door gemeenten (in procenten van alle gemeenten, n=102)

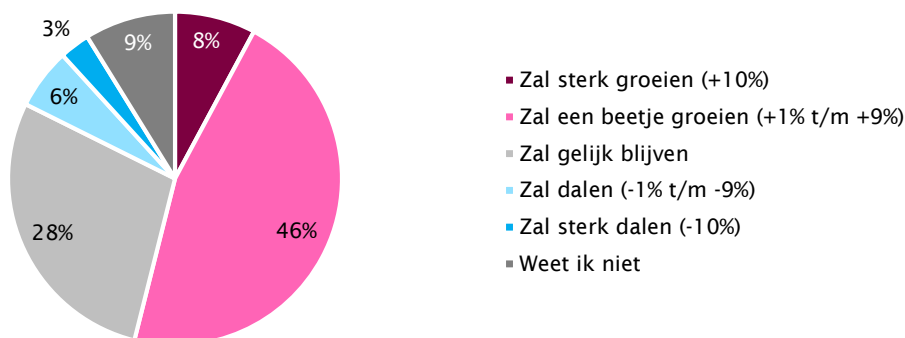

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

4.2 Ontwikkeling sportbudget

9 procent van de gemeenten verwacht dat de gemeentelijke uitgaven aan sport in de komende jaren (sterk) zullen dalen. In de recessiepeiling van 2013 (Hoekman, 2013) gaf nog 59 procent van de gemeenten aan een bezuiniging te verwachten (figuur 4.3), vooral als gevolg van gemeentelijke tekorten op de begroting en daardoor noodzakelijke bezuinigingen. Een meerderheid van de gemeenten verwacht nu juist een stijging in de gemeentelijke uitgaven aan sport. Bijna de helft van de gemeenten (46%) voorziet voor de huidige collegeperiode een lichte groei en 8 procent verwacht zelfs een sterke groei. Hierbij gaat het vaak om de verwachte realisatie van nieuwe sportaccommodaties.

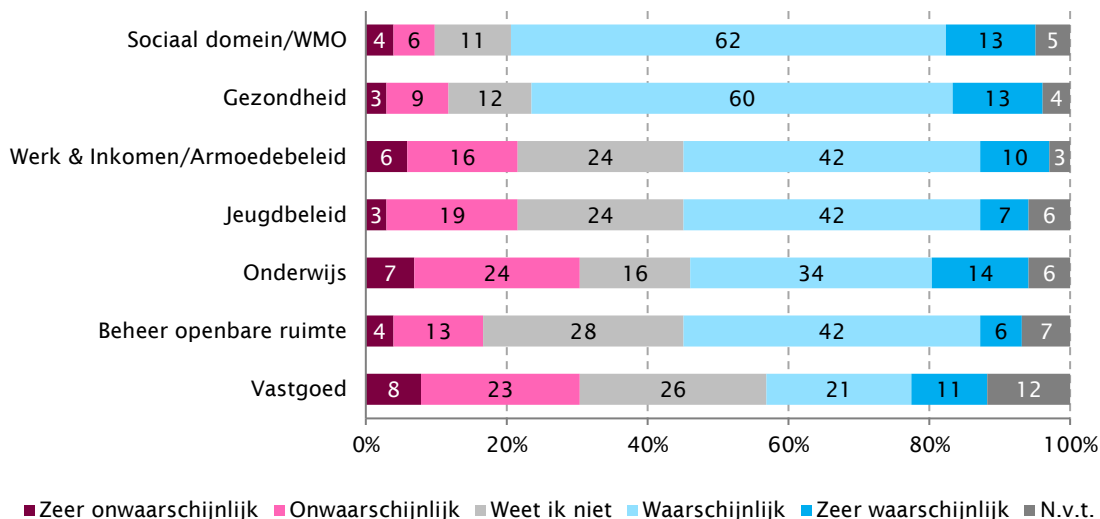
Figuur 4.3 Ontwikkeling gemeentelijke uitgaven aan sport in collegeperiode 2018-2022 ten opzichte van collegeperiode 2014-2018 (in procenten van alle gemeenten, n=102)

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

In de collegeperiode 2014-2018 bleek cofinanciering vanuit andere beleidsafdeling/-terreinen vooral van de afdelingen Sociaal domein/WMO en Gezondheid te komen. Ook voor de huidige collegeperiode (2018-2022) zijn dit de afdelingen waar de meeste gemeenten een financiële bijdrage van verwachten te krijgen. De kans op cofinanciering vanuit de afdeling Sociaal domein/WMO is volgens driekwart van de gemeenten (75%) (zeer) waarschijnlijk; vanuit de afdeling Gezondheid wordt de kans door bijna driekwart van de gemeenten (73%) (zeer) waarschijnlijk geacht (figuur 4.4). De afdeling Vastgoed ligt volgens de gemeenten het minst voor de hand als cofinancieringspartij, een afdeling waar in de huidige collegeperiode ook de minste cofinanciering werd gerealiseerd.

Figuur 4.4 Verwachte financiële bijdrage van andere beleidsafdelingen/-terreinen aan het sportbudget in de collegeperiode 2018-2022 (in procenten van alle gemeenten, n=102)

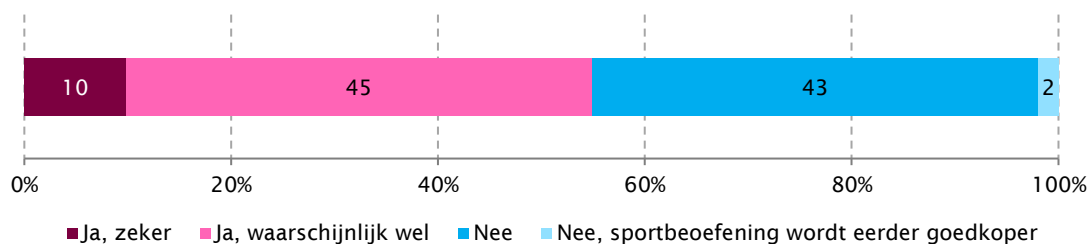

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

Ondanks dat een groot gedeelte van de gemeenten geen bezuinigingen verwacht en denkt dat de gemeentelijke sportuitgaven in de huidige collegeperiode zullen stijgen, verwacht meer dan de helft van de gemeenten dat sporten in de komende vijf jaar duurder zal worden voor de burger. 10 procent weet dit zeker en 45 procent acht de kans waarschijnlijk (figuur 4.5). Desalniettemin ligt dit aandeel

een stuk lager dan in de Recessiepeiling van 2013. Destijds gaf 90 procent van de gemeenten aan dat sport duurder zou worden voor de burger. In de huidige Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid geeft 43 procent van de gemeenten aan niet te verwachten dat sporten duurder zal worden, tegenover 10 procent in 2013. 2 procent geeft aan dat ze verwachten dat sport in de komende 5 jaar goedkoper zal worden voor de burger.

Figuur 4.5 Wordt in de komende 5 jaar sporten duurder voor de burger? (in procenten van alle gemeenten, n=102)

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

De gemeenten die verwachten dat sporten in de komende vijf jaar duurder zal worden voor de burger, noemt de landelijke btw-stijging hiervoor veelal als reden. Verder wordt vaak aangegeven dat naar verwachting de tarieven van de sportaccommodaties met indexering zullen stijgen, waardoor de kosten voor sportbeoefening ook licht stijgen. Gemeenten die niet verwachten dat sporten duurder zal worden, geven vaak aan dat ze zich inzetten om het aanbieden van sport laagdrempelig te houden. Verder wordt aangegeven dat steeds meer beleidsterreinen het belang van sport zien als middel en daarom helpen met de financiering, hetgeen ook zichtbaar werd bij de mate van cofinanciering vanuit andere beleidsterreinen.

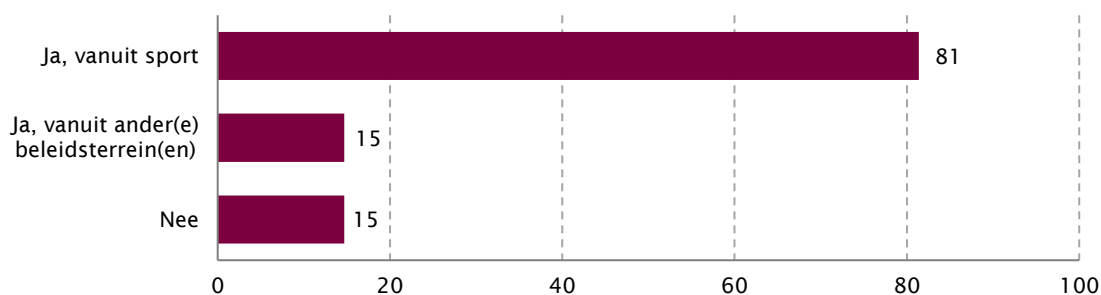
5. Subsidie- en armoederegelingen

In dit hoofdstuk gaan we in op de subsidie- en armoederegelingen die binnen de gemeenten zijn ingesteld. Hierbij wordt ingegaan op de mate van verandering in de subsidieregelingen en de inhoud van de armoederegelingen.

5.1 Subsidieregelingen

Het merendeel van de gemeenten heeft een subsidieregeling waar sportverenigingen voor in aanmerking kunnen komen; voor 15 procent van de gemeenten is dat niet het geval (figuur 5.1). Deze subsidieregelingen komen voornamelijk vanuit sport, geeft 81 procent van de gemeenten aan. Daarnaast heeft 15 procent van de gemeenten een subsidieregeling vanuit een ander(e) beleidsterrein(en). Beleidsterreinen die hierbij worden genoemd zijn onder andere duurzaamheid, sociaal domein en welzijn.

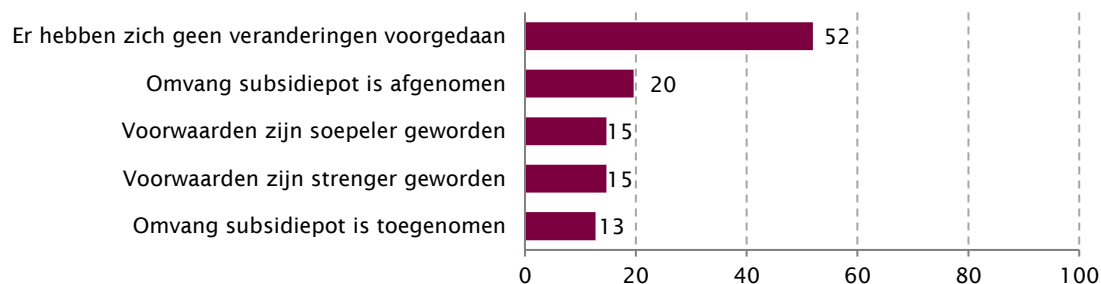
Figuur 5.1 Hebben de gemeenten een subsidieregeling waar sportverenigingen voor in aanmerking kunnen komen? (in procenten van alle gemeenten, n=102)

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

Voor meer dan de helft van de gemeenten hebben zich geen veranderingen voorgedaan in de subsidieregeling (52%, figuur 5.2). Voor de gemeenten waar wel een verandering in de subsidieregeling heeft plaatsgevonden, is per saldo de subsidiepot afgenomen. Voor 20 procent van de gemeenten nam de subsidieregeling in omvang af, voor 13 procent van de gemeenten nam de subsidieregeling toe. De voorwaarden zijn per saldo niets veranderd, voor 15 procent van de gemeenten werden ze strenger en voor 15 procent soepeler.

Figuur 5.2 Veranderingen die zich hebben voorgedaan in de subsidieregeling (in procenten van alle gemeenten, n=102)

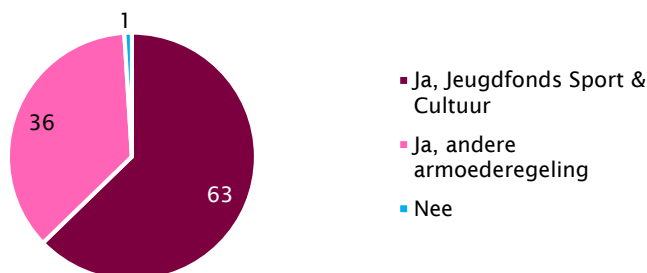

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

5.2 Armoederegelingen

Nagenoeg alle gemeenten hebben een armoederegeling voor sportbeoefening, 1 procent van de gemeenten heeft dat niet (figuur 5.3). Uit figuur 3.1 bleek al dat veel gemeenten in de collegeperiode 2014-2018 hebben geïnvesteerd in jeugdsportfondsen of vergelijkbare minimaregelingen.

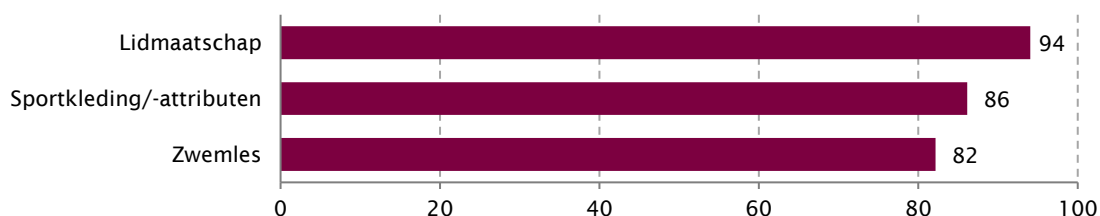
Figuur 5.3 Hebben de gemeenten een armoederegeling voor sportbeoefening? (in procenten van alle gemeenten, n=102)

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

Bij de armoederegelingen gaat het vaak om het Jeugdfonds Sport & Cultuur, geeft 63 procent van de gemeenten aan. 36 procent heeft een andere armoederegeling.

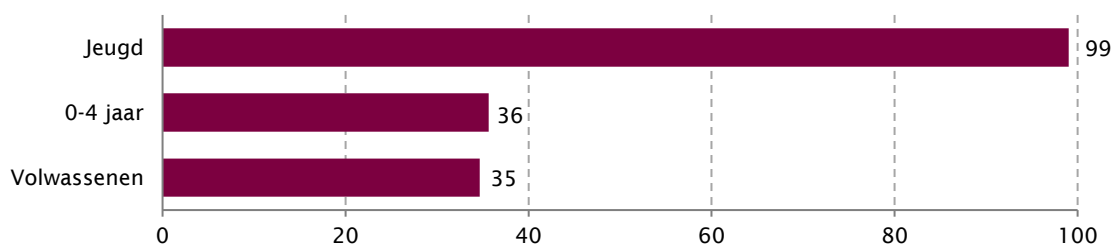
Figuur 5.4 Wat wordt vanuit een armoederegeling vergoed? (in percentages van de gemeenten met een armoederegeling, n=101)

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

In bijna alle armoederegelingen wordt het lidmaatschap voor een sportvereniging vergoed (94%, figuur 5.4). Daarnaast vergoedt 86 procent van de armoederegelingen sportkleding/-attributen. Zwemles wordt in 82 procent van de gevallen binnen een armoederegeling vergoed.

Figuur 5.5 Voor welke leeftijdsgroep geldt de vergoeding uit een armoederegeling? (in percentages van de gemeenten met een armoederegeling, n=101)

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

Nagenoeg alle armoederegelingen maken een vergoeding beschikbaar voor de leeftijdsgroep jeugd (99%, figuur 5.5). Daarmee steekt deze leeftijdsgroep ver boven de andere leeftijdsgroepen uit. 36 procent van de armoederegelingen geldt ook voor de leeftijdsgroep 0-4 jaar en 35 procent geldt voor volwassenen.

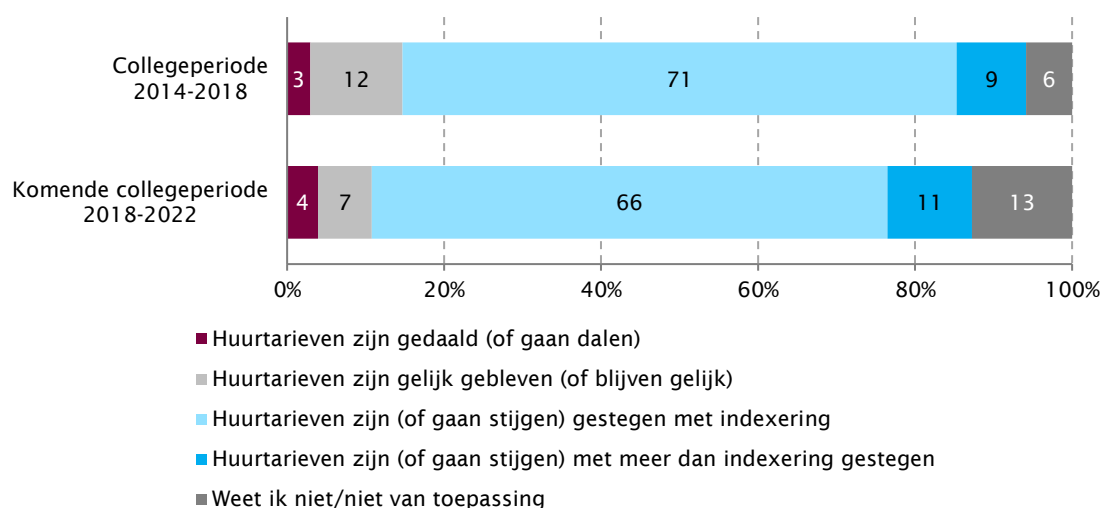
6. Gemeentelijke sportaccommodaties

Het grootste deel van het gemeentelijke sportbudget wordt besteed aan sportaccommodaties (zie hoofdstuk 2). In dit hoofdstuk laten we zien hoe de financiering van deze sportaccommodaties zich heeft ontwikkeld en mogelijk gaat ontwikkelen. Hierbij wordt gekeken naar de huurtarieven, verduurzaming en het exploitatiemodel.

6.1 Huurtarieven sportaccommodaties

In de huidige collegeperiode (2014-2018) zijn de huurtarieven van gemeentelijke binnensportaccommodaties in het merendeel van de gemeenten gestegen met indexering, namelijk 71 procent (figuur 6.1). De verwachting onder de gemeenten is dat dit ook in de komende collegeperiode (2018-2022) het geval zal zijn, want 66 procent van de gemeenten geeft aan dat in deze periode de huurtarieven met indexering zullen stijgen. 9 procent van de gemeenten zag de huurtarieven van binnensportaccommodaties in de huidige collegeperiode met meer dan indexering stijgen. In de komende collegeperiode wordt dit door 11 procent van de gemeenten voorzien. Hierbij kan gedacht worden aan een verhoging rond 1 en 5 procent, met een uitschieter naar 100 procent stijging. 3 procent van de gemeenten zag de huurtarieven van binnensportaccommodaties dalen, uiteenlopend tussen de 2 en 14 procent. Voor de komende collegeperiode verwacht slechts een enkele gemeente dat de huurtarieven van binnensportaccommodaties lager zullen zijn (4%).

Figuur 6.1 Ontwikkeling huurtarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties in huidige en komende collegeperiode (in procenten van alle gemeenten, n=102)

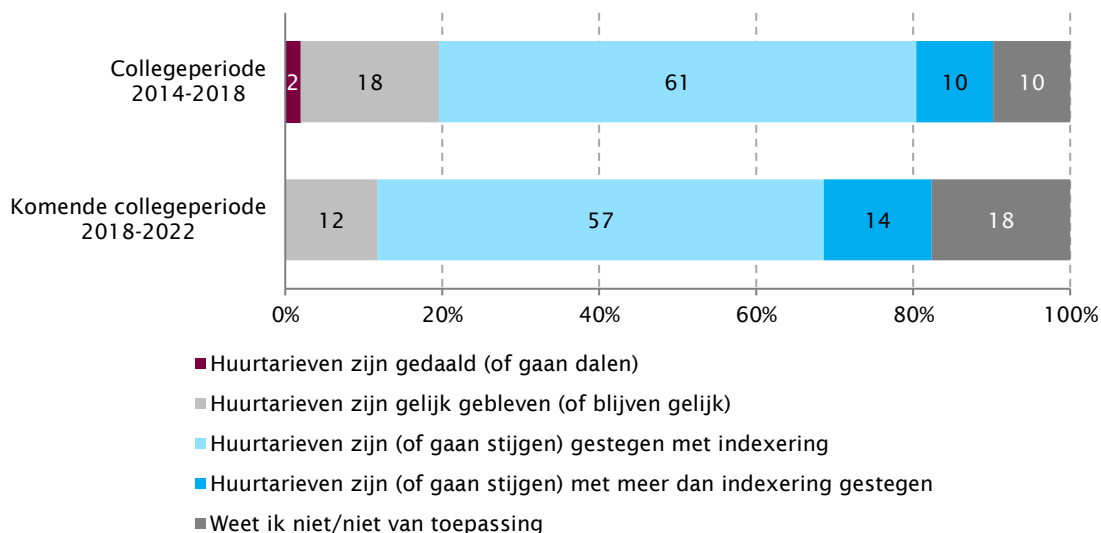

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

Voor gemeentelijke buitensportaccommodaties stijgen de huurtarieven in de meeste gevallen met indexering. In de huidige collegeperiode (2014-2018) gold dit voor 61 procent van de gemeenten en voor de komende collegeperiode (2018-2022) ligt deze stijging voor 57 procent van de gemeenten in lijn der verwachting (figuur 6.2). Een sterkere stijging, meer dan indexering, kwam in de huidige collegeperiode bij 10 procent van de gemeenten voor, met percentages tussen de 2 en 30 procent. Een dergelijke stijging wordt voor de komende collegeperiode door 14 procent van de gemeenten verwacht. Een daling in de huurtarieven van buitensportaccommodaties komt onder gemeenten nauwelijks voor. In de huidige

collegeperiode werd dit door 2 procent van de gemeenten aangegeven; voor de komende collegeperiode verwacht geen enkele gemeente een daling in de huurtarieven.

Figuur 6.2 Ontwikkeling huurtarieven gemeentelijke buitensportaccommodaties in huidige en komende collegeperiode (in procenten van alle gemeenten, n=102)

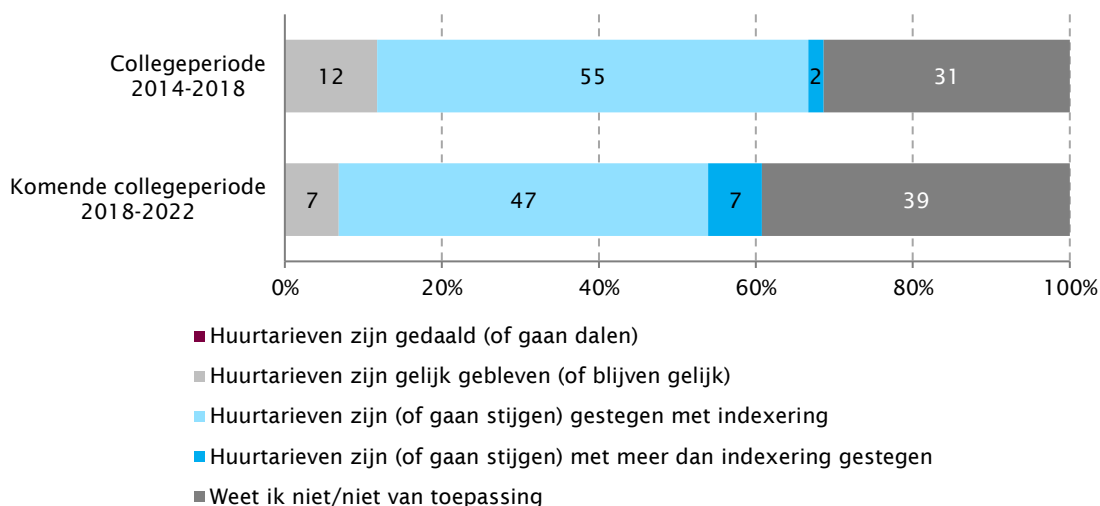

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

Net zoals de huurtarieven van gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties, zijn ook de huurtarieven van gemeentelijke zwembaden voor het grootste deel van de gemeenten indexmatig gestegen². 55 procent van de gemeenten zag deze stijging in de huidige collegeperiode plaatsvinden. Een hoog percentage zeker omdat huurtarieven van gemeentelijke zwembaden voor 31 procent van de gemeenten niet van toepassing zijn. Niet van toepassing kan erop duiden dat deze gemeenten geen zwembaden in eigen beheer hebben. Naar verwachting stijgen de huurtarieven in de komende collegeperiode in 47 procent van gemeenten met indexering. Een daling van de huurtarieven van gemeentelijke zwembaden heeft in geen van de gemeenten plaatsgevonden en zal naar verwachting ook in de komende collegeperiode niet gebeuren. In de komende collegeperiode stijgen de huurtarieven van gemeentelijke zwembaden naar verwachting vaker met meer dan indexering dan in de huidige collegeperiode heeft plaatsgevonden: 7 procent van de gemeenten in de komende collegeperiode tegenover 2 procent in de huidige collegeperiode. De stijgingspercentages liggen hierbij tussen 3 en 20 procent.

² De toegangsprijzen van zwembaden lijken volgens de Contributiemonitor 2017/2018 met meer dan indexering te stijgen (Davids et al., 2019).

Figuur 6.3 Ontwikkeling huurtarieven gemeentelijke zwembaden in huidige en komende collegeperiode (in procenten van alle gemeenten, n=102)

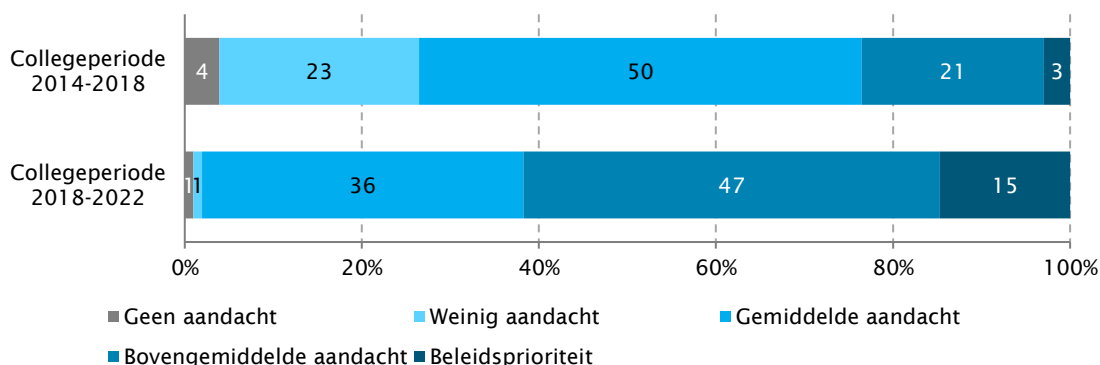

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

6.2 Verduurzaming sport vastgoed

In nagenoeg alle gemeenten wordt enige mate van aandacht besteed aan de verduurzaming van het sportvastgoed; 4 procent van alle gemeenten heeft er in de huidige collegeperiode (2014-2018) geen aandacht aan besteed (figuur 6.4). De helft van de gemeenten gaf verduurzaming van het sportvastgoed een gemiddelde aandacht. Voor 3 procent van de gemeenten was de verduurzaming een beleidsprioriteit. Voor de komende collegeperiode staat verduurzaming van het sportvastgoed steeds meer op de agenda van de gemeenten. Meer dan de helft van de gemeenten geeft aan dat verduurzaming in de collegeperiode 2018-2022 bovengemiddelde aandacht (47%) zal krijgen of zelfs een beleidsprioriteit zal zijn (15%). 2 procent zal geen of weinig aandacht gaan besteden aan verduurzaming. De financiering van de verduurzaming van het sportvastgoed komt vaak uit de beleidsterreinen en/of potjes vastgoed, duurzaamheid en sport.

Figuur 6.4 Mate van aandacht voor verduurzaming van het sportvastgoed (in procenten van alle gemeenten, n=102)

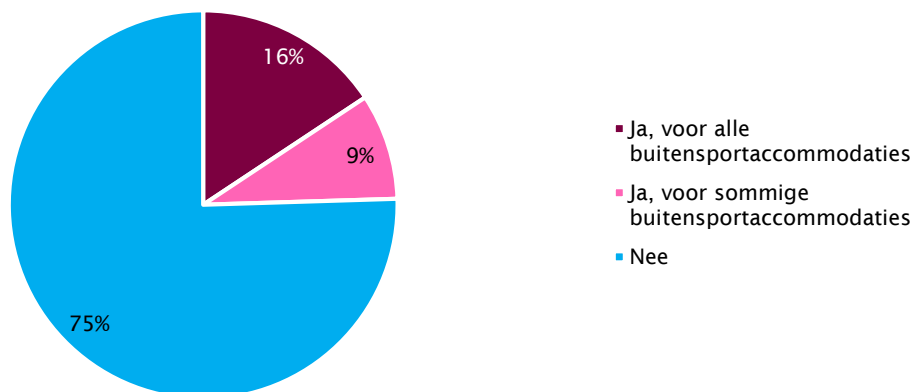
Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

De aandacht voor duurzaamheid is goed te verklaren vanuit de verplichtingen die gemeenten hebben om het maatschappelijk vastgoed te verduurzamen als onderdeel van de afspraken uit het Klimaatakkoord. Dit wordt ook geïllustreerd door het Nationale Sportakkoord, waarin ‘duurzame sportinfrastructuur’ één van de zes thema’s is waar de overheid samen met andere partijen afspraken over heeft gemaakt (Ministerie van VWS, 2018). Hierbij gaat het met name om het verduurzamen van het sportvastgoed en de opgave rondom het hergebruik van kunstgrasvelden.

6.3 Flexibel exploitatiemodel buitensportaccommodaties

Bij de binnensport is het gebruikelijk dat sportverenigingen de sporthal of sportzaal per uur huren en een factuur krijgen voor het aantal verhuurde uren per jaar. Bij de buitensport is vaak sprake van een vast huurbedrag voor een seizoen, afhankelijk van het type veld of baan. Drie kwart van de gemeenten (75%) maakt geen gebruik van een flexibel exploitatiemodel voor buitensportaccommodaties, waarbij de gebruikers/verenigingen per uur of per dagdeel huren in plaats van een heel seizoen (figuur 6.5). Wanneer een dergelijk exploitatiemodel in de gemeente wel mogelijk is, geldt dit relatief vaak voor alle buitensportaccommodaties. Dit geldt voor 16 procent van de gemeenten. De overige 9 procent heeft een flexibel exploitatiemodel voor specifieke buitensportaccommodaties, zoals atletiekaccommodaties.

Figuur 6.5 Wordt er gebruikgemaakt van een flexibel exploitatiemodel voor buitensportaccommodaties? (in procenten van alle gemeenten, n=102)

Bron: Monitor Financiële aspecten van lokaal sportbeleid 2018, Mulier Instituut.

Dit is de eerste keer dat is geïnventariseerd hoe gemeenten de verhuur bij buitensportaccommodaties vormgeven. Het is interessant om te bezien of zich hier de komende tijd veranderingen in voordoen als gevolg van het streven om meervoudig gebruik van sportaccommodaties te vergroten door middel van open sportaccommodaties en een grotere multifunctionaliteit van sportvelden. Wanneer sprake is van meerdere gebruikers van dezelfde sportruimte, zal de noodzaak groter zijn om vast te leggen wie op welke uren hiervan gebruik kan maken. Mogelijk dat dan ook meer gebruik wordt gemaakt van uurtarieven in plaats van seizoentarieven.

7. Slotbeschouwing

In het verleden zijn diverse ‘recessiepeilingen sport’ uitgevoerd om een beeld te krijgen van de gevolgen van de recessie voor de sportsector en specifiek voor de uitgaven en beleidsinspanningen van gemeenten. Daarnaast geeft het Mulier Instituut op basis van de financiële verantwoording van gemeenten via de informatievoorziening derden (IV3-staten) jaarlijks inzicht in de ontwikkeling van de sportuitgaven van gemeenten. Waar het nog aan ontbrak was een structurele monitoring van financiële aspecten van lokaal sportbeleid om meer achtergrond te krijgen bij de ontwikkeling in de sportuitgaven. Deze rapportage vormt de eerste uitgave van deze nieuwe monitor, waarbij deels is voortgebouwd op vragen uit de ‘recessiepeilingen sport’. In deze slotbeschouwing brengen we de uitkomsten in samenhang bijeen en gaan in op de belangrijkste conclusies en verwachtingen voor de toekomst.

Sportuitgaven stabiel

De sportambtenaren bevestigen het beeld dat de afgelopen jaren uit de analyse van de IV3-staten naar voren is gekomen (Van den Dool, 2018). De gemeentelijke sportuitgaven zijn de laatste jaren stabiel en de economische mindere tijden hebben maar een beperkte uitwerking gehad op het sportbudget. Een kwart van de gemeenten geeft aan dat de recessie een negatieve uitwerking heeft gehad voor sport. Dit sluit aan bij het beeld dat naar voren kwam in de analyse van collegeprogramma’s van 2014-2018 en 2018-2022 (Hoekman & van der Bol, 2014; Hoekman & Reitsma, 2018). Daarin werd het belang van sport duidelijk en werd maar beperkt melding gemaakt van bezuinigingen op sport. Daarnaast laat ander onderzoek zien dat er een groot geloof is in de instrumentele waarde van sport voor bredere gemeentelijke opgaven op het terrein van gezondheid en het sociaal domein waardoor sport redelijk wordt ontzien bij bezuinigingsoperaties (Hoekman, Elling & Van der Poel, 2019). Weliswaar zijn er gemeenten die de sportbudgetten in de afgelopen collegeperiode hebben zien afnemen, maar daar staat ongeveer een zelfde aandeel gemeenten tegenover dat de budgetten heeft zien toenemen (33% tegenover 31%). Bij een kwart van de gemeenten is niets veranderd en 11 procent van de gemeenten geeft aan met dezelfde middelen meer te moeten doen. Dit laatste sluit aan op de toegenomen aandacht voor de doelmatigheid van beleid en bijvoorbeeld het efficiënter vormgeven van exploitatie en beheer van sportaccommodaties, hetgeen ook in de collegeprogramma’s van 2014-2018 naar voren kwam (Hoekman & van der Bol, 2014).

De gemiddelde sportuitgaven van gemeenten liggen volgens de sportambtenaren tussen de 40 en 60 euro per inwoner. Dit is redelijk in lijn met de gemiddelde sportuitgaven van gemeenten op basis van de IV3-staten, die zijn vastgesteld op 58,80 euro per inwoner (Van den Dool, 2018).

Bijdrage van andere afdelingen

De sportafdeling is niet langer een op zichzelf staande afdeling, maar staat meer en meer in verbinding met andere afdelingen binnen het gemeentehuis (Hoekman, Elling & van der Poel, 2019; VSG, 2018). Beleid wordt integraal vormgegeven en dit zien we ook terug in de bijdrage van andere afdelingen aan het sportbudget. De instrumentele waarde van sport bij het realiseren van doelstellingen buiten het domein van sport leidt volgens de sportambtenaren ook tot financiële steun van andere afdelingen. Hierbij geldt wel dat vanuit andere afdelingen ook meer wordt verwacht van sport. In de afgelopen collegeperiode is als onderdeel van het sportbeleid meer aandacht uitgegaan naar de rol van sport in het sociaal domein, en in het verlengde hiervan is ook een bijdrage zichtbaar vanuit het sociaal domein aan het sportbeleid. Ook vanuit gezondheid is bijgedragen aan het sportbeleid. Dit sluit aan op de rol die de afdeling gezondheid heeft in het traject van beleidsontwikkeling en dat met het sportbeleid een gezondere bevolking wordt nagestreefd (Hoekman & Van der Maat, 2017). Een deel van deze financiële

bijdrage is gekoppeld aan de inzet van de buurtsportcoaches (zie ook Van Stam et al., 2018) en de participatie in domein overstijgende programma's zoals JOGG. Naast gezondheid spelen ook andere afdelingen, zoals sociaal domein/welzijn, onderwijs en cultuur vaak een rol bij de cofinanciering voor de inzet van buurtsportcoaches (Van Stam et al., 2018).

Vanuit sociaal domein en gezondheid wordt in de komende jaren een bijdrage verwacht voor het sportbeleid, evenals van armoedebelief en jeugdbeleid. Daarnaast wordt verwacht dat, meer dan in de afgelopen jaren, vanuit het beheer van de openbare ruimte een bijdrage wordt geleverd. Hierbij speelt mee dat de gemeenten vanuit omgevingsvisies geacht worden een gezondheid bevorderende leefomgeving te waarborgen. Daarin ziet de sportafdeling een rol voor zichzelf weggelegd om hieraan bij te dragen, door middel van sport- en beweegmogelijkheden in de openbare ruimte, en rekent erop aanspraak te kunnen maken op budgetten die daarvoor vanuit de omgevingsvisies beschikbaar zijn.

Meeste geld gaat naar sportaccommodaties

De sportambtenaren geven aan dat het grootste aandeel van het sportbudget bestemd is voor sportaccommodaties. Wel lijkt dit aandeel terug te lopen, wanneer een vergelijking wordt gemaakt met eerdere studies. Nu wordt 71 procent van het sportbudget besteed aan sportaccommodaties, waar in het verleden ongeveer 85 procent van het gemeentelijk sportbudget bestemd was voor sportaccommodaties. Op basis van de IV3-staten werd recent vastgesteld dat 76 procent van de gemeentelijke sportuitgaven daarin verband hield met sportaccommodaties. Een verklaring voor de ontwikkeling door de tijd lijkt niet direct gelegen in een bezuiniging van gemeenten op dit onderdeel. Het aandeel gemeenten dat heeft bezuinigd op nieuwbouw van sportaccommodaties of op onderhoud ervan, is vergelijkbaar met het aandeel dat extra geld beschikbaar heeft gesteld voor nieuwbouw of onderhoud van sportaccommodaties. Wel lieten eerdere analyses van collegeprogramma's zien dat gemeenten streven naar een effectiever en doelmatiger beheer van sportaccommodaties (Hoekman & Van der Bol, 2014; Hoekman & Reitsma, 2018). Daarnaast blijkt uit dit onderzoek dat de huurtarieven bij een deel van de gemeenten met meer dan indexering zijn verhoogd, of worden verhoogd. Dit kan leiden tot hogere huurinkomsten en daarmee lagere netto-uitgaven aan sportaccommodaties. Gelet op de omvang van de gemeentelijke uitgaven aan sportaccommodaties en de verschuiving die zich hierin cijfermatig voor lijkt te doen, is het relevant om meer specifiek aandacht te hebben voor de ontwikkeling van deze uitgaven en gerelateerde beleidswijzigingen.

Armoederegelingen voor de jeugd en subsidies voor verenigingen

Naast de uitgaven voor sportaccommodaties vormen sportstimulering (17%) en verenigingsondersteuning en -subsidies (9%) de voornaamste uitgavenposten. Hierbij valt op dat gemeenten aangeven dat meer geld beschikbaar is gekomen voor sportstimuleringsprojecten en voor de aan sportstimulering gerelateerde armoederegelingen en inzet van buurtsportcoaches. Nagenoeg alle gemeenten hebben een armoederegeling waarvoor sportbeoefening gebruik van kan worden gemaakt. Wel valt op dat deze regeling zich vooral concentreert op de jeugd. Het aandeel gemeenten met een armoederegeling voor volwassenen ten behoeve van sportbeoefening is zeer beperkt. Daar lijkt nog duidelijk winst te boeken, aangezien ook de sportdeelname van volwassenen sterke verschillen naar inkomen laat zien. Volwassenen uit lagere inkomensgroepen hebben een kleinere kans om aan sport te doen, waarbij ze in grotere mate dan hoge inkomensgroepen aangeven dat de kosten van sport een bezwaar vormen (Fitters & Hoekman, 2019). Gemeenten hebben de afgelopen periode meer aandacht gegeven aan deze armoederegelingen en zijn grotendeels van plan dit in de komende periode verder te intensiveren. Verenigingssubsidies hebben in de afgelopen periode duidelijk meer ter discussie gestaan en zijn relatief vaak genoemd bij de bezuinigingen die hebben plaatsgevonden. Enerzijds gaat het hier om het verlagen

van het subsidiebudget en anderzijds om een toename van taken en verantwoordelijkheden die bij verenigingen zijn neergelegd en niet meer door de gemeente worden opgepakt. Ook voor de komende periode wordt verwacht dat de subsidies voor sportverenigingen overwegend zullen afnemen. Gelet op de toegenomen taken en verantwoordelijkheden voor gemeenten zou een intensivering van verenigingsondersteuning van betekenis kunnen zijn om verenigingen te equiperen om op een goede wijze invulling te geven aan de extra taken en verantwoordelijkheden. Dit kan vragen om een toename van de uitgaven aan verenigingsondersteuning.

Intensivering van beleid en nieuwe beleidskeuzes

Gemeenten laten blijken dat het sportbeleid niet statisch is, maar aan verandering onderhevig is. De uitgavenpatronen blijven weliswaar in grote lijnen stabiel, met het overgrote deel dat naar sportaccommodaties gaat, maar dat wil niet zeggen dat er geen beleidsaanpassingen zijn doorgevoerd. In de afgelopen collegeperiode heeft het overgrote deel van de gemeenten één of meerdere beleidsaanpassingen doorgevoerd. Hierbij gaat het enerzijds om nieuwe beleidskeuzes en anderzijds om intensivering van bestaand beleid of een vergroting van de doelmatigheid van beleid. Het sociale domein en duurzaamheid springen eruit als nieuwe beleidskeuzes van gemeenten waar (nieuwe) middelen voor hebben aangewend. Met deze beleidskeuzes wordt aangesloten bij bredere ontwikkelingen in het gemeentehuis, waar de decentralisaties in het sociale domein en de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed grote opgaven zijn. De intensivering van bestaand beleid zit vooral op de inzet van buurtsportcoaches en de minimaregelingen. Het budget voor de inzet van de buurtsportcoaches is volgens de sportambtenaren in de afgelopen periode toegenomen. Dit sluit aan bij de uitkomsten van onderzoek naar de financiering en inzet van de buurtsportcoaches (Van Stam et al., 2018). Ook de minimaregelingen zijn bij steeds meer gemeenten ingevoerd, hetgeen ook overeenkomt met de stijgende lijn van verwerkte aanvragen en aangesloten gemeenten bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur (Jeugdfonds Sport & Cultuur, 2019).

Optimistisch over de toekomst

De sportambtenaren zijn vanuit financieel perspectief positief gestemd over de toekomst van het lokale sportbeleid. Er is maar een beperkt deel van de gemeenten dat bezuinigingen verwacht op sport. De indruk bestaat vooral dat er meer geld beschikbaar gaat komen voor de inzet van buurtsportcoaches en dat door de verwachte realisatie van nieuwe sportaccommodaties het sportbudget wat gaat toenemen. Dit positieve beeld is ook gestoeld op de verwachting van de sportambtenaren dat andere beleidsterreinen in grotere mate gaan bijdragen aan het sportbeleid. Dit is deels gekoppeld aan de grotere inzet van de buurtsportcoaches en daarmee mogelijke cofinanciering vanuit andere terreinen. Verder speelt hier de instrumentele waarde van sport mee en daarmee de inzetbaarheid bij opgaven in het sociaal domein en gezondheidsdomein. Het blijft evenwel de vraag of de andere afdelingen in grotere mate financieel gaan bijdragen aan het sportbeleid. Daarbij zal op enig moment ook vanuit de sport aangetoond moeten kunnen worden dat sport de financiële bijdrage waard is en een effectief en doelmatig beleidsinstrument is voor deze domeinen. Echter, tot op heden ontbreekt het grotendeels aan inzicht in de effectiviteit en doelmatigheid van het lokale beleid (zie Hoekman & Van der Maat, 2017). Ondanks de positieve verwachting over de ontwikkeling van het sportbudget, verwachten de ambtenaren dat sporten voor de burger duurder gaat worden. De achtergrond hiervoor is met name gelegen in de wijzigingen in de btw-regelgeving en de afschaffing van het Sportbesluit. Daarnaast speelt mee dat de huurtarieven van de sportaccommodaties in de komende jaren zullen stijgen, waarbij het met name zal gaan om indexering.

Tot slot geven gemeenten aan dat duurzaamheid in de komende jaren een belangrijk thema is waar ook sport in mee zal gaan. Hoe dit financieel uitwerkt, is nog onduidelijk en is daarmee een aandachtspunt

voor de toekomst. Wanneer de verduurzaming van het sportvastgoed bijvoorbeeld vanuit de sport gefinancierd moet worden, vraagt dit om een forse stijging van de sportuitgaven voor accommodaties.

Tot slot

Dit onderzoek heeft inzicht gegeven in de financiële aspecten van het lokale sportbeleid vanuit het perspectief van de sportambtenaar. Het is prettig om te zien dat de uitkomsten in lijn zijn met de eerdere financiële analyses die op de sportbudgetten zijn uitgevoerd. Met behulp van de monitor financiële aspecten van lokaal sportbeleid is meer achtergrondinformatie beschikbaar gekomen over de verdeling van en ontwikkeling in budgetten alsmede over de mate waarin beleidsaanpassingen zijn gerelateerd aan ontwikkelingen in het budget. Hierdoor zijn ontwikkelingen in het sportbudget beter te duiden en ontstaat een breder beeld van de financiële aspecten van lokaal sportbeleid. Om de ontwikkelingen te kunnen blijven volgen, is de intentie om de monitor na afloop van iedere collegeperiode uit te voeren. De volgende versie van de monitor financiële aspecten van lokaal sportbeleid is zodoende voorzien voor het najaar van 2022.

Referenties

- Davids, A., Hover, P., Boer, W. de & Schoemaker, J. (2019). *Contributiemonitor 2017/2018. Contributies en toegangsprijzen in de Nederlandse sport 1-meting*. Utrecht/Nijmegen: Mulier Instituut/Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.
- Dool, R. van den (2018). *Monitor sportuitgaven gemeenten. Een overzicht van de uitgaven in 2017*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Fitters, R. & Hoekman, R. (2019). *Sportdeelname van volwassenen in armoede (factsheet 2019/12)*. Utrecht: Mulier Instituut
- Hoekman, R. (2010). *Recessiepeiling gemeenten 2010: doorwerking economische recessie op gemeentelijk sportbudget*. 's-Hertogenbosch: Mulier Instituut.
- Hoekman, R. (2013). *Recessiepeiling gemeenten 2013*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Hoekman, R. & Bol, P. van der (2014). *Sport in collegeprogramma's 2014: van armoedebeleid tot zelfredzaamheid*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Hoekman, R. & Maat, K. van der (2017). *Monitor lokaal sportbeleid 2016: faciliteren, activeren en inspireren*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Hoekman, R. & Reitsma, M. (2018). *Sport in collegeprogramma's 2018-2022: samen, duurzaam en gezond*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Hoekman, R., Elling, A. & Poel, H. van der (2019). Local policymaking in sport: sport managers' perspectives on work processes and impact. *Journal of Global Sport Management*, <https://doi.org/10.1080/24704067.2018.1537682>
- Jeugdfonds Sport & Cultuur (2019). *De feiten en cijfers: 2018 in één oogopslag*. Geraadpleegd van <https://jeugdfondssportencultuur.nl/wp-content/uploads/2019/03/094-JEU19.001-A4-Factsheet-Landelijk-Basis-II-LoRes.pdf>
- Kalmthout, J. van, Hoekman, R., Hover, P., en Breedveld, K. (2010). *Tussen veerkracht en vrees: de impact van de recessie op de georganiseerde sport*. 's-Hertogenbosch: Mulier Instituut.
- Stam, W. van, Lindert, C. van & Brandsema, A. (2018). *Voortgangsrapportage Monitor Sport en Bewegen in de Buurt 2018*. Utrecht: Mulier Instituut.
- VSG (2018). *Sport stimuleert! Naar een optimale inzet van uw sportkapitaal*. Den Haag: Vereniging Sport en Gemeenten.

Mulier Instituut | Sportonderzoek voor beleid en samenleving
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 31 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl